

Сергій ІСЛАНКІН

старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**ОБСТАВИНИ, ЩО НЕОБХІДНО ВРАХОВУВАТИ ПІД ЧАС
РОЗГЛЯДУ КЛОПОТАННЯ ПРО ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ:
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Відповідно до ч. 2 ст. 157 КПК України, слідчий суддя, суд, при вирішенні питання про відсторонення від посади зобов'язаний врахувати наступні обставини: 1) правову підставу для відсторонення від посади; 2) достатність доказів, які вказують на вчинення особою кримінального правопорушення; 3) наслідки відсторонення від посади для інших осіб [1].

Згідно з Узагальненням ВССУ судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, підставами відмови у задоволенні клопотання про відсторонення від посади є здебільшого недостатність підстав для відсторонення підозрюваної особи від займаної посади, а також недоведеність існування обґрунтованої підозри у вчиненні злочину такого ступеня тяжкості, за умови вчинення якого може бути здійснено відсторонення від посади, а також недоведеність того, що потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться в клопотанні слідчого [2].

На сьогодні, відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства, підставами відсторонення від посади є необхідність: припинення кримінального правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

Отже, для застосування вищезазначеного заходу забезпечення кримінального провадження слідчий, прокурор зобов'язані довести наявність достатніх підстав вважати, що такий захід є необхідним для досягнення вищезазначених цілей.

В Узагальненні ВССУ, як приклад наведено рішення слідчого судді Київського районного суду м. Харкова, який розглянув та задовольнив клопотання слідчого про відсторонення від посади К., що підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ч. 4 ст. 368 КК. Під час розгляду

клопотання слідчий довів наявність достатніх підстав вважати, що такий захід як відсторонення К. від посади необхідний для запобігання протиправній поведінці підозрюваного, який, перебуваючи на посаді, може незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином, оскільки К., обіймаючи посаду контролера абонентського відділу Ленінського та Жовтневих районів абонентської служби по роботі з абонентами – юридичними особами Департаменту збуту КП «Харківводоканал», є службовою особою, наділений службовими повноваженнями по застосуванню заходів примусу та адміністративного впливу. Слідчим також доведено, що перебування К. на посаді сприяло вчиненню кримінального правопорушення. Враховуючи наявність правової підстави для відсторонення К. від посади, клопотання було задоволено [2].

Однак з більшості ухвал слідчих суддів незрозуміло, які саме підстави лягли в основу рішення про задоволення та про відмову в задоволенні клопотань про відсторонення. Найчастіше суди обмежуються таким формулюваннями: «Слідчий довів наявність достатніх підстав вважати, що такий захід як відсторонення від посади необхідний для запобігання протиправній поведінці підозрюваного, який перебуваючи на посаді, може незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином. Перебування на займаній посаді сприяло вчиненню цього кримінального правопорушення, може негативно впливати на перебіг досудового розслідування (тиск на свідків, підробка або знищення доказів, використання службового становища)». Подібні висновки та твердження заперечувального характеру або з використанням частки «не» у потрібному місці судді застосовують для відхилення клопотань про відсторонення від посади. Як наслідок, для учасників залишається незрозумілим, які саме докази або їх відсутність відіграли вирішальну роль у процесі розгляду клопотань про відсторонення [3].

Відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 157 КПК України при вирішенні клопотання про відсторонення від посади слідчий суддя має врахувати також наслідки відсторонення від посади для інших осіб. На думку В. Фаринника, це означає, що слідчий суддя, суд мають звернути особливу увагу як на «позитивні» наслідки (зокрема, унеможливлення впливу на свідків та інших учасників кримінального провадження), так і негативні (зупинка підприємства, простій, невиплата заробітної плати) [4, 169].

Водночас спостерігаються різні підходи судів до оцінки наслідків відсторонення від посади, що також враховується під час прийняття рішення. Зокрема, С. Кирич та М. Луцький зробили висновок про те, що в кримінальних провадженнях щодо посадових осіб органів державної влади суди зазвичай доходять такого висновку: «Негативні наслідки відсторонення від посади ОСОБА_2, яка підозрюється у вчиненні кримінального

правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України, не перевищують необхідність та можливість досягнення завдань у цьому кримінальному провадженні» (ухвала слідчого судді Печерського районного суду від 11.04.2017 р. у справі № 757/20709/17-к щодо відсторонення від посади державного інспектора відділу митного оформлення). На противагу вказаному підходу, в ухвалі слідчого судді Бабушкінського районного суду м. Дніпра у справі № 200/18070/15-к про відмову в задоволенні клопотання про відсторонення підозрюваного від посади особи приватного права, суд зазначив: «Підозрюваний є одноосібним власником та керівником підприємства протягом тривалого часу, а тому, враховуючи ті негативні наслідки, які може зумовити для інших осіб відсторонення його від посади директора товариства, що працюють у товаристві, – клопотання підлягає відхиленню». Вбачається, що негативні наслідки відсторонення від посади у вигляді зупинення або припинення господарської діяльності, втрати працівника, який виконував унікальні функції, впливу на інших працівників підприємства також підлягають обов'язковій оцінці судами у процесі розгляду клопотань про відсторонення від посади.

Також варто звертати увагу на наявність на утриманні у підозрюваного неповнолітніх дітей, адже відсторонення від посади зумовлює втрату джерела доходів, що має негативний матеріальний вплив на утриманців. Зазначений довід був взятий до уваги, зокрема, у вищезгаданій ухвалі Солом'янського районного суду від 27.02.2018 р. у справі № 760/4631/18, в ухвалі Красногвардійського районного суду м. Дніпра від 01.08.2018 р. у справі № 204/5536/18. З аналізу ухвали Шевченківського районного суду м. Києва від 12.09.2018 р. у справі №761/ 34445/18 про часткове задоволення клопотання про відсторонення від посади першого заступника голови Державної служби геології та надр України вбачається, що саме наявність на утриманні у підозрюваного дитини стало основною підставою для відсторонення особи на один місяць, а не два місяці [3]. В. Завтур дотримується іншої позиції з цього питання, та вважає, що при врахуванні цієї обставини необхідно враховувати баланс приватних та публічних інтересів і переконатися у перевазі останніх.

Однак, враховуючи короткочасність відсторонення, вести мову про можливі значні негативні наслідки для самого підозрюваного або членів його сім'ї не актуально. Це підтверджує і судова практика, зокрема, апеляційним судом було визнано законною та вмотивованою ухвалу слідчого судді, який приймаючи рішення про відсторонення від посади ці обставин не врахував [5].

---

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. No 4651-VI. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384>.

2. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Вищий спеціалізований суд. Витяг від 07.02.2014 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14?find=1&text>.

3. Кирич С., Луцький М. Відсторонення від посади: нові підходи для заперечення та

оскарження. URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vidstoronennya-vid-posadi-novi-pidhodi-dlya-zaperechennya-ta-oskarzhennya.html>.

4. Фаринник В. І. Відсторонення від посади: кримінальний процесуальний аспект. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2014. № 2. С. 162–171.

5. Завтур В. А. Розгляд та вирішення слідчим суддею клопотання про відсторонення від посади: питання предмета доказування. URL : http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4766/1/%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%95%20%D0%97%D0%90%D0%91%D0%95%D0%97%D0%9F%D0%95%D0%A7%D0%95%D0%9D%D0%9D%AF_p100-102.pdf.

Олександр КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ ЯК ОКРЕМИЙ АСПЕКТ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Беззаперечно центральним завданням будь-якої демократичної й правової держави є забезпечення умов фактичної реалізації прав і свобод людини та громадянина.

Доступність Інтернету, на чолі з поступовим поглинанням повсякденного життя інформаційними технологіями, постійним зростанням кількості користувачів мережі Інтернет, розповсюдженням засобів електронного зв'язку, а також міжнародним позитивним досвідом надання громадянам звичних послуг в електронному вигляді перетворили аспект розширення можливостей комунікації громадян з владою, у тому числі шляхом запровадження електронних звернень, на один з найбільш актуальних для розгляду та впровадження в державі.

Досліджуючи питання становлення, розвитку та особливостей електронної демократії в Україні, звернути увагу варто на наукові напрацювання таких вчених-практиків, як: К. Синицького, О. Дубаса, П. Клімушина, К. Вознюка, О. Загаєцької, О. Загвойської, Т. Камінської, М. Довбенка, Н. Драгомирецької, А. Камінської, Я. Олійник, Н. Павлютенка, А. Семенова, А. Серенока та М. Пасічника.

Аналізуючи приписи Основного Закону нашої держави – Конституції, безпосередньо з обраної тематики дослідження, зазначити варто наступні:

– відповідно до ст. 1: «Україна є суверенна і незалежна, демократична,